

Dve po roki.

(Zgodba iz šolskih klopij. — *Mogul.*)

I.

Pred mnogimi leti sta si bila postavila dva soseda zunaj prijazne vasice na Notranjskem drug poleg drugega lični hišici, v katerih sta stanovala s svojima družinama. Malokje je bilo najti takih prijateljev, kakor so bili ti ljudje mej seboj. Nikoli se niso sprli, nikoli jim ni bilo treba iti pred sodnijo, sploh imeli so tak mir, kakoršnega bi bilo dandanes marsikje želeti. Ni čuda toraj, da je vladalo tudi mej otroci obeh hiš pravo prijateljsko razmerje. Kjer si videl Roberta, opazil si gotovo tudi Pavleta, obadva sta bila tako navezana drug na drugega, da sta bila raje lačna in žejna, nego da bi bila drug brez drugega. Robert in Pavle sta bila namreč sinova vsak jednega soseda, in sta bila skoro jednako stara. Njuni stariši sicer niso bili revni, vendar pa se je videlo, da ima Pavletov oče več pod palcem nego Robertov. Ta razlika mej premoženjem pa ni kalila njune sreče in tako tudi Pavle in Robert nista vedela, kaj je sovraštvo.

Ker sta se oba tudi precej dobro učila, sklenili so njuni stariši poslati ju v mesto v ljudsko šolo, ker doma takrat še niso imeli nikake šole, temveč za silo je le gospod župnik poučeval mladino v verskih rečeh in pri njem se je tudi vsakdo navadil za silo brati in pisati.

Pavletovemu očetu to ni bilo tako težko, toda pri Robertovih je že morala čutiti vsa družina, da imajo fanta v mestu v šoli.

Tako si predstavimo oba dečka v šoli skupaj. Robert je bil krepak dečko in iz njegovega lica je sijal pogum, srčnost in odločnost. Pavle pa je bil bolj mirnega značaja, bolj rahel in manj utrjen. Iz njegovih očij je odsevala najčistejša dobrosrčnost in čistost srca. Nadarjen pa je bil bolj kakor Robert. Dasi po umstveni nadarjenosti različna, spoštovala sta se in spopolnjevala sta drug na drugem, kar je kateremu manjkalo. Seveda si moramo to predstavljati tako, da se je to godilo vse le nehoté v njiju nedolžnih otroških srcih.

Njiju učitelj pa je bil strog mož; ravno radi tega in ker je jako dobro poučeval, zaupali so mu stariši kaj radi svoje otroke. Imel je to navado, da je rad za šibo prijel in da je tudi kaj trdo zamahnil, kedar je prišlo ravno do tega.

Bilo je nekega vročega poletnega dné. Če je bilo že zunaj soparno, mislimo si lahko, da ni bilo tudi učencem prijetno mirno sedeti v klopi. Če je vročina slabo vplivala na učence, je na učitelja še bolj, zlasti, ker je bil zelo nervozen. Da so učenci šepetali, ga je še bolj vznemirjalo, zato zavpije, da se vsi ustrašijo: „Kdor zine še jedno besedico, dobi dve po roki, da jih bode čutil na drugi strani roke!“

Iz lastne skušnje so že vsi vedeli, da so bile besede učiteljeve bridka resnica, kajti učitelj ni poznal šale nikjer, tem manj toraj v takem položaju kakor danes. Bil je zelo razdražen.

Mogoče, da je veljal opomin učiteljv Robertu, ker je bil jako žive narave, ali pa tudi ne. Vendar pa mu je Pavle poluglasno zašepetal: „Sedaj se pa le zadrži mirno, in niti besedice ne zini!“ — Toda niti to poluglasno šepetanje ni ušlo ušesom učiteljv. Razjarjen se obrne nazaj in še bolj močno zavpije, da je kar odmevalo: „Kdo se je drznil vkljub moji prepovedi tu govoriti?“

Neznosna tišina je zavladata ta trenotek po šoli. Vsak se je tresil pred jeznim obrazom učiteljv. Najbolj v strahu pa je bil Robert, ker je dobro vedel, da je gospod učitelj že pravega našel. Rudečica je bila izdala Pavleta. Bal se je toraj Robert, da bi ne zadela šibkega Pavleta tanka šiba, zato je, svest si, da bode storil dobro delo, mirno vstal in glasno rekel, da je on sam šepetal. — Žž! Žž! — Dva žvižga in Robertova roka je kazala dva mehurja na dlani. Dasi se je videlo, da ga je roka jako skelela, niti glasu ni dal od sebe in lahko je prestal bolečino, če je pomislil, da bi bila udarca Pavletu morda mnogo bolj škodovala, nego sta njemu. Kako mu je dobro delo, da je rešil svojega najljubšega prijatelja, za katerega bi bil storil še mnogo več.

Če sta si bila Robert in Pavle dosedaj prijatelja, ter sta veselje in žalost ljubeznivo delila mej seboj, bila sta od onega dne le še večja. Ni je bilo skrivnosti — če sploh smemo govoriti pri takih dečkih o skrivnostih, da bi jo jeden vedel, a je ne povedal prijatelju. Kar je imel jeden, imela sta oba, tako, da je bila le jedna duša v dveh telesih.

Tako je prešlo leto in leto. Ljudske šole so bile končane. Veselo sta privriskala mala fantiča domov, kjer so ju stariši z veseljem sprejeli. Pavle, ki je bil bolj nadarjen, dobil je odliko, toda niti najmanjšega ponosa nisi mogel zapaziti na njegovem obnašanju proti domačinom, tem manj pa še proti Robertu, kateri je bil sicer dobro zdelal, vendar pa slabše, kakor Pavle. Morda radi onih dveh udarcev?

Zopet so jima napočili zlati časi prijetnih počitnic. Skupaj sta šetala po gozdih in logih, skupaj sta hodila v cerkev ves čas počitnic in niti najmanjši razpor ni kalil njunega prijateljstva. Prijetni dnevi so pa kmalu minuli in ž njimi vred tudi zlata prostost. Ljudsko šolo sta sicer dokončala, toda kaj sedaj? Do sedaj sta skupaj hodila po jedni poti, od sedaj pa vodita dve poti, na desno in levo, tu se morata ločiti. Za Roberta, ki je bil bolj slabe glave pa krepkega telesa in ki ni imel veselja do učenja, dobili so stariši v glavnem mestu službo v neki pivovarni. Vzrok temu je bil seveda tudi ta, ker doma niso nič kaj lahko shajali, če so morali za Roberta na stran devati. Pogodili so se toraj s tovarnarjem, da naj pride čez štirinajst dnij.

Pavle pa, ki se je rad učil in pri kojem so doma imeli dosti cvenka, prosil je očeta, naj bi ga še nadalje pustil v šolo. Prosil je, da bi ga pustili v gimnazij, dasi bi bil nad vse rad še naprej z ljubljnim Robertom skupaj.

Približal se je zadnji dan pred ločitvijo. Na vse zgodaj sta bila že Robert in Pavle skupaj, da bi prebila še zadnje urice mej seboj. Obiskala sta vse jima ljube kraje in končala sta, ko se je že večerna zarja vlegla na sinje nebo. Komaj da sta se ločila mej obedom. Zadnjič sta toraj gledala

ljubko domače solnce, ki je poslednje žarke še pošiljalo na zemljo, par trenutkov in žareča krogla je zatonila za gorami in večerni zvon je zapel svoj: „Ave!“

Odkrila sta se in glasno molila angeljsko češčenje. Potem pa sta se zroč v blede mesec in v zvezdice, ki so se jele prikazovati, nakrat oba ustavila. Obema je še nekaj srce težilo. Vedela sta, da sta danes poslednjič skupaj. Prisegla sta si, da ne pozabita nekdanjih časov, ne pozabita gorkega prijateljstva, katero se je bilo tako ljubko razvelo mej njima. Ko sta si bila izlila vse svoje čute, segla sta si poslednjič v roke in tužna sta se ločila.

Drugi dan je Pavletov oče vpregel. Vsedla sta se na voz on in Pavle. Okoli voza pa so stali bratci in sestrice z materjo Pavletovo. Ne smemo pozabiti, da je bil navzoč tudi Robert, kateremu ni dalo miru, da bi se ne poslovil še jedenkrat od svojega prijatelja. Nato je vzel oče bič v roke in voziček je postajal vedno manjši, dokler ni popolnoma zginil za ovinkom.

Sedaj je bil Robert sam. Hudo mu je bilo za prijateljem. Nekaj dnij je bil še doma, potem je pa tudi on šel z očetom v mesto in pri delu je kmalu pozabil na svoje stariše, svoj dom in celo na Pavleta. To se sicer ni tako naglo zgodilo, toda, ker si nista nič dopisovala, ni nobeden o drugem ničesar zvedel in tako je Robertu Pavle izginil iz spomina.

II.

Skoro 25 let je preteklo. Avstrija je imela tedaj mnogo vojakov v vojski. Saj so pa tudi radi šli; kdor ni bil navezan na družino ali sorodstvo, ponudil se je sam v vojake. Kdor ni imel v vojski ničesar zgubiti, ta je šel rad, ker so bili tako burni časi. Vse je hotelo dihati svežo prostost. Kdorkoli je bil kaj žive narave, ga je omamila ta misel o prostosti. Skoro bi rekel, da to že ni bila več misel in želja, ampak skoro strast, katera je slepo speljala mnogo žrtev smrti v kremplje.

Naš Robert je imel tedaj že dobro službo v pivovarni. Toda želja po vojaštvu se je tudi njega lotila in nihče, tudi žena ne, mu ni mogel ubraniti — šel je v vojake. Saj poznamo že dovolj njegovo vihravo naravo. Zapustil je toraj svojo domovino in pridružil se je četi, ki se je imela boriti s sovragom.

Toda malo časa je obstal v svojem novem stanu. Nekega dne se je četa mož, pri kateri je bil tudi Robert, preveč oddalila od glavne vojne in Robert in mnogo drugih je bilo vjetih. Dolgo časa je moral tičati v ječi in pre-mišljati svoj prostovoljni korak. Kako lahko — mislil si je — bi živel doma zadovoljen pri svoji družini, zakaj je ravno on tako nesrečen, da mora lakoto in žejo trpeti v ječi, in zraven je še ob ljubo prostost.

Mej tem je trajala vojska dalje. Slednjič se je krvavo klanje končalo in zamenjalo se je tudi mnogo ujetnikov. Ta nenadna sreča je zadela tudi našega Roberta. Sestradanega in raztrganega so izpustili iz ječe in sedaj je bil zopet prost. Toda kaj mari njemu prostost? Za košček kruha bi se bil dal takoj zopet vkleniti v verige. V takem žalostnem položaju se je napotil

zopet proti domu. Ker je potreboval za potovanje mnogo mnogo časa, se mu je pot le polagoma odlegala in ves utrujen se je bližal neki dan mestu I. Od lakote je onemogel ob potu. Strgan je bil, ni kaj čuda, da je moral iti v zapor z dvema orožnika, katera sta po svoji dolžnosti morala tod mimo priti. Kajti še vedno so se sumljive osebe potikale okoli in po noči ni bilo varno potovati. Meneč, da sta tudi sedaj zasačila jednega takih potepinov, odvedla sta orožnika Roberta v ječo.

Bil je dolgo časa v preiskovalnem zaporu, ker so mislili, da so dobili v roke toliko zaželenega zločinca, kateri je bil strah celi okolici, toda, ko so pregledali papirje, katere je imel Robert pri sebi, videli so, da so se zmotili in spoznali so, da so imeli v ječi le siromaka, kateri radi svoje bede ni mogel dalje.

Ko je pa tamošnji sodnik zagledal Robertovo ime na papirju, šinilo mu je nekaj v glavo. Primerjal je starost njegovo s starostjo nekega drugega; res, vse se je ujemalo in Pavle — on je bil namreč ta sodnik — je uvidel, da ima pred seboj nesrečnega prijatelja Roberta. Srce ga je zbolelo, ko ga je videl v tako žalostnem stanu. Toda spoznati se mu še ni hotel dati.

Prekinimo malo. Ko je bil Pavle srečno dovršil gimnazij, hotel je dokončati še pravne študije. Jako rad bi bil prišel domov, kakor je pisal starišem, toda radi velike daljave in, ker je služil za domačega učitelja v neki plemeniti rodovini, tega ni mogel storiti. Zato je ostal tam in v štirih letih je bil proglašen doktorjem prava. Par let potem pa je bil že nastavljen kot sodnik v mestu, kjer je ostal do tedaj, ko je prišel tako nepričakovano Robert k njemu.

Zato mu je rekel dobrotljivo: „Vidim, da ste močno utrujen, da potrebujete krepčila, zato vas povabim v svoje stanovanje, predno začnemo uradno preiskavo.“

Presenečen sledi Robert sodniku v njegovo stanovanje, kjer je dobil steklenico vina in mrzle pečenke, vse je vjetniku prav dobro dišalo, zlasti, ko mu je sodnik tako prijazno prigovarjal.

Ko se je bil okrepčal, velel mu je sodnik, naj mu sledi v pisarno, češ, da se reši tudi uradni del preiskave. V pisarni je napravil sodnik Robertu potni list, in ga potrebno poučil, za popotnico pa mu je stisnil nekaj goldinarjev v pest, ko mu je še novo obleko kupil, ga je hotel nalašč spustiti, kajti v resnici gotovo ni mislil odgnati od sebe najdražjega prijatelja mladih let.

Robertu pa se je zdelo vse, kar je videl in občutil, le kakor pravljica. Vsako dobro delo sodnikovo mu je bilo nova uganka in samega začudenja je pozabil usta zapreti. Predstavljal si je že, da bo tu zopet nekaj dni zaprt in potem odpuščen, zato se je bil že pripravil na novo trpljenje.

Mislimo si lahko, da je bilo njegovo začudenje le še večje, ko mu sodnik reče: „To je jeden del hvaležnosti, katero sem ti skazal, da si, preljubi moj Robert, mesto mene trpel ona dva udarca v šoli!“ Objela sta se, in oba sta se solzila, tako sta se razveselila oba tega čudnega sestanka in Robert ni mogel odreči prošnje Pavletove in njegove soproge; ostal je pri njem nekaj

dnij, kateri so bili zanj kakor minute, kajti le prehitro so potekle urice in težko, toda vendar sta se morala ločiti prijatelja.

Ko je prišel Robert domov, prevzel je sam pivovarno in od sedaj sta bila Robert in Pavle večkrat skupaj in tudi mnogo pisem je krožilo mej tema srečnima rodovinama.

Svetniki-ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

XLVII.

Ko je prišel sveti Frančišek prvokrat na goro Alvernijo, so začeli vsakovrstni ptiči obletavati celico, katero so mu bili bratje zgradili. Prepevali so in s perutnicami fofotali, kakor bi hoteli pokazati veselje radi njegovega prihoda ter ga povabiti, naj tam ostane dlje časa. Približali so se tudi svetniku, mu sedali na glavo, na rame, na prsi in na roke. Frančišek reče svojim spremljevalcem: „Vidim, bratje, da je božja volja, naj tukaj ostanemo nekaj časa; zakaj videti je, da se naši bratje in sestre, ptički, zelo zelo veselé našega prihoda.“ Tudi pozneje so mu ptički, kolikorkrat je tje prišel, razodevali največje veselje. Posebno mu je bil vdan sokol, ki je gnezdil tam v bližini. Kadar je prišla nočna ura, ko je imel Frančišek navado vstajati in moliti, je vselej priletel in pred vratmi delal šum, da bi ga zbudil. Ta natančnost je bila svetniku zelo všeč. Pozneje, ko je že Frančišek oslabel, je prihajal sokol, kakor bi vedel o njegovi betežnosti, šele proti solnčnemu vzhodu in je bolj rahlo ravnal, ko ga je hotel zbuditi.

XLVIII.

Ko je bil sv. Frančišek bolan v Sijeni, mu je poslal neki plemenitnik živega fazana, ki ga je bil pred kratkim ujel. Ko je ptič zagledal svetnika in zaslišal njegov glas, se ga je tako zelo oprijel, da se ni dal nič več ločiti od bolnika. Večkrat so ga nesli ven na prosto, da bi odletel drugam, pa vselej je zopet hitro nazaj priletel k služabniku Božjemu. Slednjič so dali fazana nekemu možu, ki je večkrat obiskal bolnika. A dokler je bil pri tem možu, ni hotel jesti. Prinesli so ga zopet nazaj, in ko je zagledal svetnika, je bil zopet vesel in je jedel zelo rad.

Na dan svetnikove smrti, 4. oktobra 1226, je priletelo mnogo škrajncev na samostansko streho, čeravno je bilo že po noči in so te ptice v temi zelo plašljive. Peli so mu dolgo časa in ta ptičji koncert je bil glasen in ljubezniv dokaz, kako veličasten je bil služabnik Božji, kateri jih je poprej tolikrat vabil, naj hvalijo svojega Stvarnika. Šele potlej so odleteli, ko je izdihnil svojo sveto dušo čudoviti ljubljenec in ljubitelj stvari Božjih.

